

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Núm. 124

Maig 1999

QUÈ CAL SABER?

AL MAIG, CADA DIA UN RAIG

Al maig, cada dia un raig, diu el refrany fent referència al temps meteorològic d'aquest mes de primavera, que sol ser **plugisser**. De **pluges** (noteu el plural amb *g*), però, n'hi ha de moltes menes.¹ De vegades, només **plovisqueja** o **plovisca**, és a dir, la **pluja** cau a gotetes; això, en les contrades on es parla català central. En altres indrets, segons Coromines,² pot **plovinejar**, **plòinejar**, **plovitejar** o fins i tot **ploïcar**. La **pluja** que cau d'aquesta manera, hom l'anomena, entre d'altres, **plovisqueig**, **plovineig**, **ploviscó**, **plugina**, **plugim**, **gotellim**, **ruixim**, **roina** (aleshores diem que **roina** o **roineja**) i **xim-xim**. La pluja menuda també és anomenada **borrim**, **brusquina** i **brusca**.

D'altres vegades, la natura sembla enfurismar-se, i pot ploure intensament («Al meu país la pluja no sap ploure [...]; si plou massa, és la catàstrofe», ens diu el cantant Raimon), en un **diluvi** o **aiguat**, i produir **torrentades**, **riades** i **inundacions**. L'**aiguat** rep, entre d'altres, les denominacions de **aiguada**, **plujada**, **plujat**, i, quan és de curta durada, **ruixat**, **xàfec** (segons Coromines,² «ruixat intens capaç d'aixafar les collites de blat»), **xafegada** (si és encara més intens), **bàtec** i **batut** (*bon ruixat, la terra bat*, diu el refrany). Una **pluja** de curta durada i de gotes grosses i espaiades rep el nom de **gotellada**.

El vapor d'aire contingut en un **núvol** de tempesta (vegeu el núm. 87 [maig 1995] de QUÈ CAL SABER?) pot congelar-se abans de caure i formar uns grans de glaç arrodonits. Si el diàmetre d'aquests grans és inferior a 5 mm, en comptes de **pluja**, cau una **calamarsa** (diem que **calamarseja**), també anomenada **granís**, **granissa**, **granissada**, **bruixó**, **calabruix** (o **calabruixa** i **matacabra**). Si els grans de glaç són molt menuts, caurà un **calamarsó** (que no serà pas un mol·lusc cefalòpode), **granissó** o **granissol** (diem que **granissola**). Si, en canvi, els grans superen els 5 mm, el que cau és **pedra**, i la seva precipitació és una **pedregada**.

1. Per a un vocabulari extens de meteorologia, vegeu E. FONTSERÉ, *Assaig d'un vocabulari meteorològic català*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1948.

2. J. COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona, Curial, 1980-1991, 9v.